Федорчук І. В. магістрантка
економічного факультету
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини

Оптимізація кредитного процесу в комерційних банках України

Значущість повного і своєчасного забезпечення потреб різних клієнтів і контрагентів у кредитних ресурсах, підвищення ефективності функціонування банківських установ зумовлюють необхідність оптимізації кредитного процесу в банківській сфері.

Проблематикою оптимізації бізнес-процесів загалом і кредитного процесу зокрема займалися В. Лопатін, О. Маслєнкова, Л. Мусіна, Г. Панова, Д. Пчелинцев, Л. Сіразієва, О. Сухарев, О.Чернов. Проте в їхніх працях розглядаються лише окремі аспекти даної проблеми, відсутня однозначна відповідь стосовно передумов, детермінант і складових оптимізації кредитного процесу в банківській сфері. Значущість і логічна незавершеність досліджень оптимізації кредитного процесу визначають актуальність цієї статті.

За допомогою оптимізації для суб'єктів господарювання уможливлюється підвищення ефективності бізнесу внаслідок поліпшення бізнес-процесів. Кредитний процес, по суті, є бізнес-процесом, який можна охарактеризувати як стійку, цілеспрямовану і послідовну сукупність взаємопов'язаних видів діяльності, що за певною технологією перетворює вхідні ресурси у вироблені продукти, котрі становлять цінність для споживача [1]. А отже, великого значення набуває його оптимізація. Внаслідок своєї особливої фінансової і соціальної значущості для комерційного банку кредитний процес має відповідати сучасним вимогам ринку в зовнішньому середовищі, що динамічно змінюється, активно використовуючи при цьому механізми внутрішньої адаптації. Але в результаті реалізації кредитного

процесу виникає безліч проблем, розв’язання яких можливе лише за допомогою формування науково обґрунтованої політики оптимізації даного напряму діяльності банку [2].

Значущість оптимізації кредитного процесу в банківській сфері зумовлюється необхідністю:

- підвищення рівня економічності здійснення кредитних операцій;

- мінімізації кредитних ризиків;

- недопущення відхилень від стратегічних завдань функціонування банківських установ і визначених пріоритетів їхньої кредитної політики;

- досягнення динамічного стану внутрішньої і зовнішньої упорядкованості, узгодженості і взаємодії структурних підрозділів банку на всіх етапах руху кредиту;

- посилення мотивації працівників кредитних підрозділів банку;

- підвищення якості кредитного менеджменту.

Метою оптимізації кредитного процесу є забезпечення довгострокової і стійкої конкурентної переваги, при цьому банк має спиратися на сучасні досягнення наукової і технічної думки, застосовувати інноваційні підходи, методи стратегічного аналізу, розвивати внутрішні і зовнішні компетенції [3].

В економіці оптимізація – визначення значень економічних показників, за яких досягається оптимум, тобто оптимальний, найкращий стан системи; найчастіше оптимуму відповідає досягнення найвищого результату при даних витратах ресурсів або досягнення заданого результату за мінімальних ресурсних витрат [5].

При цьому оптимізація розглядається в основному як сукупність:

- фундаментальних математичних результатів і числових методів, орієнтованих на знаходження та ідентифікацію найкращих варіантів із множини альтернатив, процес зведення систем до оптимального (найкращого) стану;

- заходів, спрямованих на підвищення ефективності бізнес-процесів.

Оптимізацію кредитного процесу в банківській сфері, на нашу думку, слід трактувати як органічний синтез недопущення відхилень від стратегічних завдань функціонування банківських установ і визначених пріоритетів їхньої кредитної політики; підвищення рівня економічності здійснення кредитних операцій; мінімізації кредитних ризиків; посилення мотивації працівників кредитних підрозділів банку; підвищення якості кредитного менеджменту.

Елементом оптимізації бізнес-процесів, у т. ч. і кредитного, є їх раціоналізація, під якою зазвичай розуміють організацію будь-якої діяльності доцільнішими способами, ніж існуючі, поліпшення, вдосконалення чогось. Раціоналізація бізнес-процесів, спрямована на переосмислення стратегії розвитку і вдосконалювання господарської діяльності, є сучасним інструментом, здатним зробити організацію ефективнішою.

Оптимізація кредитного процесу в комерційних банках передбачає:

- поліпшення методів прогнозування потреби в кредитних ресурсах;

- удосконалення форм і методів надання кредитів;

- обґрунтований вибір кредитного забезпечення – застави, гарантії, поручництва, страхування кредитного ризику (включає в себе сім різних продуктів, що належать до чотирьох галузей страхування – майнового, фінансових ризиків, відповідальності, особистого), переуступка на користь банку вимог і рахунків позичальника третій особі чи їх комбінація;

- підвищення ефективності використання кредитних ресурсів;

- посилення контролю за перебігом кредитного процесу.

Неодмінною умовою оптимізації кредитного процесу, на наш погляд, є формування належного кредитного клімату. Кредитний клімат – соціально-економічні, фінансові, нормативно-правові і правозастосовні, політичні, соціокультурні, моральнопсихологічні й технологічні умови та криміногенність суспільного життя, що визначають якість кредитної інфраструктури, рівень зростання/зниження вітчизняних і зарубіжних кредитних ресурсів у домашні господарства, підприємницькі структури,

галузь, регіон і національну економіку в цілому, ефективність кредитування і ступінь можливих кредитних ризиків.

Сприятливий кредитний клімат характеризується:

- відсутністю прояву кризових явищ;

- оптимальними грошово-кредитною, валютною, борговою, інвестиційною, податковою й антиінфляційною політиками;

- розгалуженою національною кредитною інфраструктурою; високим ступенем довіри до банків і небанківських фінансових установ;

- чіткою і стабільною нормативно-правовою базою, що регламентує перебіг кредитних процесів і захист прав власності;

- послідовністю й прозорістю регуляторної (у т. ч. резервної) політики;

- політичною і соціальною стабільністю, діловою активністю;

- достатньою сукупною кредитною масою;

- широким переліком якісних і доступних різним категоріям позичальників кредитних продуктів;

- наявністю пільг для покупців, що придбавають товари в кредит;

- наданням кредиторами позичальникам супутніх послуг;

- державним стимулюванням підвищення кредитної активності в певних галузях господарського комплексу та регіонах країни;

- можливостями позичальників безперешкодно, вчасно і в повному обсязі виконувати свої боргові зобов’язання перед кредиторами.

На думку Д. Пчелинцева [3], ключовими напрямами оптимізації процесу кредитування в сучасних банках є: зміцнення ресурсного потенціалу банку; формування адекватної кредитної політики; застосування методу реінжинірингу кредитного бізнес-процесу; формування і впровадження систем раннього реагування на виникнення ризикових ситуацій; здійснення комплексної програми кредитного моніторингу; реалізація програм формування довгострокової клієнтської бази. З огляду на це він пропонує концептуальну модель оптимізації кредитного процесу банку, що включає

інтегровані цілі п’яти взаємопов’язаних блоків: організаційного, фінансового, клієнтського, внутрішнього, кадрового.

Зазначені напрями і блоки дійсно є дуже важливими. Однак вони не охоплюють усіх аспектів оптимізації кредитного процесу.

На наш погляд, оптимізація кредитного процесу має включати оптимізацію:

- кредитного потенціалу банку;
- кредитної політики;
- портфельної політики комерційного банку;
- переліку кредитних послуг;
- розподілу кредитних ресурсів;
- кредитного адміністрування;
- технологічної й інформаційної бази кредитного бізнес-процесу;

Оптимізація кредитного процесу може відбуватися з різним ступенем інтенсивності, у різні строки, передбачати окремі зміни або докорінним чином перебудовувати весь процес обслуговування клієнтів. При цьому банком можуть бути використані методи поліпшення окремих етапів процесу, а також перебудови чи реінжинірингу бізнес-процесу [3].

Дослідники виокремлюють такі форми оптимізації кредитного бізнес-процесу, як еволюційна, що включає в себе методи постійного вдосконалення, гармонізації, поліпшення, і революційні, що включають метод активного впровадження інновацій, структурного оновлення і реінжинірингу [3].

З урахуванням вищезазначеного можна стверджувати, що реальна оптимізація кредитного процесу в банківській сфері можлива лише за умов чіткого визначення її сутності, різнопланових детермінант і складових, забезпечення комплексного підходу до розв’язання цієї проблеми.

Список використаних джерел

1. Дистрибуція іпотечних кредитів // Цінні папери України. – 2010. – № 39.

2. Лопатин В. А. Измерение параметров бизнес-процессов / В. А. Лопатин // Управление в кредитной организации. – 2009. – № 3.

3. Пчелинцев Д. А. Организация кредитного процесса и его оптимизация в коммерческом банке / Д. А. Пчелинцев. – Саратов, 2011. – 18 с.

4. Словник. Нет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.slovnyk.net.

5. Сухарев О. Концепция государственной денежно-кредитной политики в России / Сухарев О., Курьянов А. // Банковский вестник. – 2009. – № 31.

6. Цена как фактор дополнительной сегментации клиентов // Банковская практика за рубежом. – 2009. – № 6 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.web-standart.net/magaz.php?aid=8932.